

Monitor exportkredietverzekeringen 2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Financiële resultaten	2
2.1. Obligobenuutting.....	3
2.2. Premies.....	4
2.3. Schade-uitkeringen.....	4
2.4. Recuperaties.....	5
2.5. Vergoeding ADSB	5
2.6. Risicovoorziening (begrotingsreserve)	6
3. Samenstelling portefeuille.....	7
3.1. Sectoren.....	9
3.2. Groen.....	10
3.3. Mkb	11
4. Een maatschappelijk verantwoorde ekv	11
4.1. Milieu-en sociale beoordeling van aanvragen.....	11
4.2. Transparantiebeleid	12
4.3. Anti-omkopingsbeleid en compliance	13
4.4. SDG's.....	13
5. Vergroening van de EKV en COP-26 beleid	14
5.1. COP26 beleid.....	14
5.2. Internationaal gelijkwaardig speelveld.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.3. Groene projecten	15
6. Internationale beleidsontwikkelingen	15
6.1. OESO: modernisering Arrangement.....	15
6.2. ECG: common approaches.....	16
6.3. Raadswerkgroep Exportkrediet	16
6.4. E3F conferentie.....	17
7. Afwikkeling Covid-19 maatregelen	17

1. Inleiding

Met de exportkredietverzekering (ekv) worden betalingsrisico's van Nederlandse bedrijven op hun exporttransacties en buitenlandse investeringen afgedekt. De Staat had op 31 december 2022 voor 18,8 miljard euro aan verplichtingen in de boeken staan die samenhangen met de ekv. Met dit instrument worden geen investeringen of subsidies verstrekt, maar worden betalingsrisico's verzekerd tegen een kostendekkende premie. Door het verzekeren van deze risico's worden exporttransacties mogelijk gemaakt. De ekv verzekert betalingsrisico's die de private verzekeringsmarkt niet kan of wil verzekeren, veelal omdat het over het algemeen om grote transacties met een lange looptijd gaat, vaak in landen met een hoog risicoprofiel. Daarmee vervult de ekv een complementaire rol aan de markt. Een recent voorbeeld van zo'n transactie is het verzekeren van de levering van zes elektrisch aangedreven zeeschepen gefabriceerd door een Nederlandse scheepswerf.¹

In opdracht van de Staat voert Atradius Dutch State Business (ADSB) het ekv-instrumentarium uit. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS) en de staatssecretaris van Financiën zijn beleidsverantwoordelijk voor het ekv-instrumentarium. Zij stellen de randvoorwaarden vast waaronder ADSB verzekeringen mag afgeven op rekening en voor risico van de Staat. ADSB publiceert, aanvullend op de monitor, jaarlijks een jaaroverzicht en houdt een website² bij met actuele informatie over producten en polissen.

In de jaarlijkse ekv-monitor wordt een nadere toelichting gegeven op de financiële en beleidsmatige ontwikkelingen van de ekv. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de financiële resultaten. Vervolgens gaat hoofdstuk 3 in op de portefeuilleontwikkelingen. Hoofdstuk 4 richt zich op good governance, waarbij het ingaat op mvo- en anti-omkopingsbeleid. Hoofdstuk 5 gaat in op de vergroening van de ekv. Hoofdstuk 6 behandelt de ontwikkelingen op het internationale speelveld en tot slot benoemt hoofdstuk 7 de afwikkeling van de Covid-19 maatregelen. Dit is de vijfde (jaarlijkse) monitor die met de Tweede Kamer gedeeld wordt.

2. Financiële resultaten

De financiële stromen en verplichtingen van de ekv worden verantwoord in het Jaarverslag 2022 van het ministerie van Financiën.³ De ekv genereert inkomsten en uitgaven. De inkomsten bestaan uit premies voor afgegeven verzekeringspolissen en recuperaties van eerder uitgekeerde schade. De uitgaven bestaan uit schade-uitkeringen en de vergoeding aan ADSB voor het uitvoeren van de ekv. Volgens internationale afspraken dient de ekv op middellange termijn kostendekkend te zijn. In een enkel jaar is een tekort toegestaan, mits de ontvangsten en uitgaven verspreid over enige jaren gelijk aan elkaar zijn of een positief saldo vertonen. Om tekorten op te vangen hanteert de ekv een begrotingsreserve als buffer. Tabel 1 geeft een totaalbeeld van de financiële ontwikkelingen van de ekv tussen 2016 en 2022.

Tabel 1. Financieel beeld ekv 2022

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nieuw aangegane verplichtingen per jaar (in miljoenen)	6,9	5,2	2,6	4,7	7,8	7,3	4,5
Verplichtingen eind december 2022, polissen (in miljarden)	11	10,7	11,2	10,8	10	10,3	13,3
Verplichtingen eind december, dekkingstoezeggingen eind december 2022 (in miljarden)	5	5,9	5,1	5,6	8,8	11,6	5,5
Premie-inkomsten (x1.000)	102.460	105.431	91.151	63.159	82.074	81.221	135.181
Schades (x1.000)	13.897	37.865	26.530	184.726	21.640	208.978	68.970
Recuperaties (x1.000)	230.133	137.541	153.745	154.416	28.756	41.707	96.526
Begrotingsreserve (x 1.000)	365.300	389.800	389.800	440.700	508.500	465.300	585.900

¹ Zie: [Credit Notes ADSB - april 2022](#)

² Zie: [Website ADSB](#)

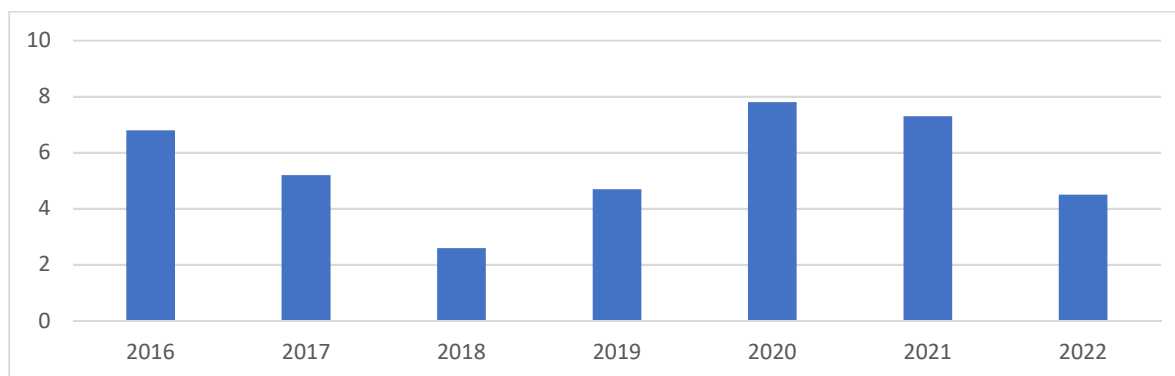
³ Kamerstukken II 2022/23 36360-IX-1 (Jaarverslag en Slotwet Ministerie van Financiën en Nationale Schuld 2022)

2.1. Obligobenuutting

Artikel 5 van de begroting van het ministerie van Financiën kent een garantieplafond van 10 miljard euro per jaar. Het garantieplafond is een administratief maximum aan de omvang van de nieuwe juridische verplichtingen die de Staat in een jaar als verzekeraar kan aangaan. De nieuwe verplichtingen bestaan uit de afgegeven polissen en de voorlopige verplichtingen (zogenaamde 'dekkingstoezeggingen', afgekort tot 'dt'⁴) in de ekv-portefeuille.

Figuur 1 toont de jaarlijkse nieuw aangegane verplichtingen onder de ekv-faciliteit. De Staat ging in 2022 uit hoofde van de ekv 4,5 miljard euro nieuwe verplichtingen aan. Ook is te zien dat sinds 2016 het jaarlijkse garantieplafond van 10 miljard euro nooit volledig is benut. Figuur 1 laat verder zien dat het aantal aangegane verplichtingen sterk varieert per jaar, hetgeen verklaard wordt door het vraaggestuurde karakter van de ekv. Zo werd in 2018 ongeveer 2,6 miljard euro aan verplichtingen aangegaan, terwijl in 2020 voor 7,3 miljard aan nieuwe verplichtingen werd aangegaan. Deze schommelingen zijn vooral het gevolg van het wel of niet afgeven van omvangrijke polissen en dt's.

Figuur 1. Totaal nieuw aangegane verplichtingen 2016 - 2022 (in miljard euro)

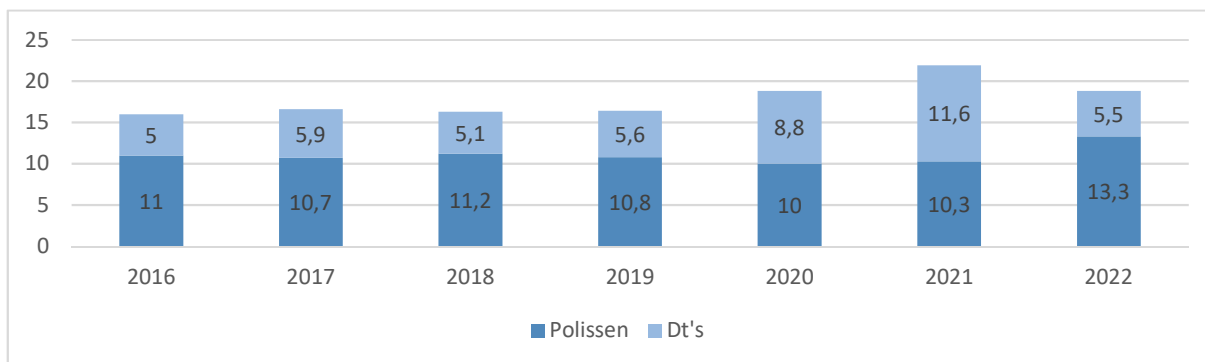

Nieuwe verplichtingen betreffen vaak dt's, die maanden of zelfs jaren kunnen doorlopen voordat ze omgezet worden in een polis of komen te vervallen. Een dt kan komen te vervallen als een exporteur bijvoorbeeld een opdracht niet gegund krijgt. Een dt wordt afgesloten wanneer bijvoorbeeld een Nederlandse exporteur zich inschrijft voor een contract in een aanbestedingsprocedure. Dan is het dus nog niet zeker of de Nederlandse partij daadwerkelijk de opdracht gegund krijgt. Een exporteur heeft baat bij het gebruik van dt's, omdat de toegezegde dekking zekerheid biedt. Ongeveer 50% van alle dt's wordt daadwerkelijk omgezet in een polis.

Figuur 2 geeft een overzicht van de totaal uitstaande verplichtingen van begrotingsartikel 5 van 2016 tot en met 2022. In 2016 stond in totaal voor EUR 16 miljard uit aan verplichtingen. Eind 2022 stond in totaal voor EUR 18,8 miljard uit aan verplichtingen. Over de periode heen is de portefeuille qua omvang dus toegenomen. Het aandeel dt's is in 2020 en 2021 ook toegenomen. Dit valt te verklaren doordat in 2020 en 2021 drie relatief grote dt's zijn afgegeven, namelijk een dt op de Filipijnen voor 2,8 miljard euro, een dt op Mozambique voor 794 miljoen euro en een dt op Taiwan voor 571 miljoen euro. Alle drie de dt's zijn polissen geworden, waardoor in 2022 polissen weer een relatief groot deel uitmaakte van de ekv-portefeuille. ADSB publiceert haar verstrekte polissen op haar website.

⁴ Een dekkingstoezegging (dt) is de voorloper van de verzekeringspolis. Wanneer de Staat een verzekeringsaanvraag goedkeurt, wordt in de meeste gevallen in eerste instantie een dt verstrekt. Dit is een wederzijdse juridische verplichting tussen verzekeraar enerzijds en exporteur of bank anderzijds; wanneer de exporttransactie daadwerkelijk tot stand komt is de verzekeraar verplicht de dt om te zetten in een verzekeringsovereenkomst en is de exporteur of bank verplicht de verzekering af te nemen.

Figuur 2. Totale uitstaande verplichtingen 2016 t/m 2021 (in miljard euro) ⁵

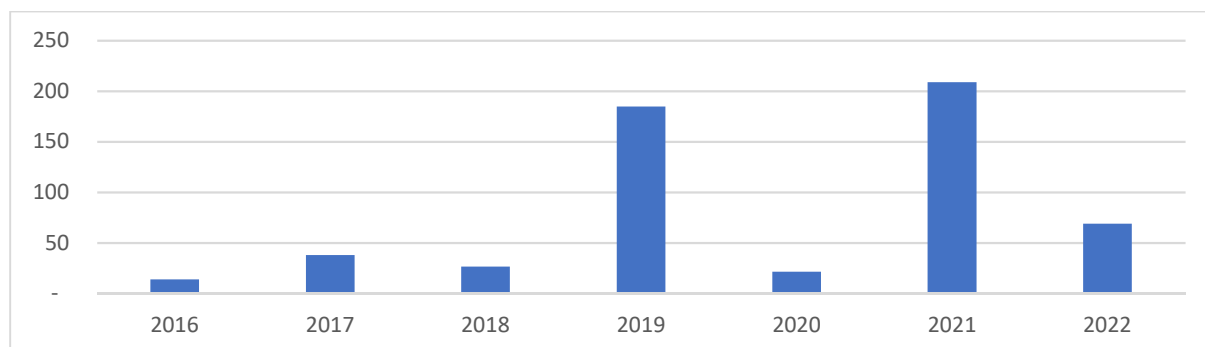
2.2. Premies

De Staat heeft in 2022 voor 135,2 miljoen euro aan premies ontvangen. Dit bedrag ligt fors hoger dan het gemiddelde van de afgelopen jaren (2016-2021) van 87 miljoen euro. Belangrijkste reden hiervoor is de ontvangst van premie voor een omvangrijke ekv-transactie in de Filipijnen.⁶ Schommelingen in de omvang van jaarlijkse premies zijn inherent aan het vraaggestuurde karakter van de ekv.

2.3. Schade-uitkeringen

Het uitkeren van schade als gevolg van het uitblijven van betaling door de debiteur is onlosmakelijk verbonden aan het verzekeren van risico's. Figuur 3 toont de schades die de afgelopen jaar onder de ekv-faciliteit zijn uitgekeerd. In 2022 is voor circa 69 miljoen euro aan schade uitgekeerd, waarvan 68 duizend euro definitief is. Deze schade-uitkeringen zijn voor ongeveer de helft toe te rekenen aan het moratorium van Zambia en Sri Lanka. Daarnaast is er 20 miljoen euro uitgekeerd vanwege schade op een private debiteur in Saoedi-Arabië. Ook is te zien dat in 2019 en 2021 de schade-uitkeringen relatief omvangrijk waren. Dit komt door respectievelijk een grote schade-uitkering op Mexico in 2019 en de genomen schadebeperkende maatregelen voor scheepsbouwer IHC in 2021⁷. In de periode 2016-2022 is in totaal voor 562,6 miljoen euro aan schade uitgekeerd onder de ekv.

Figuur 3. Schade-uitkeringen ekv 2016 t/m 2022 (in miljoen euro)

De Staat blijft zich voortdurend inzetten om dreigende of voorlopige schades te minimaliseren. Het grillige verloop van de schade-uitkeringen komt door het asymmetrische karakter van de verzekeringsportefeuille. De portefeuille bestaat uit een klein aantal grote transacties, aangevuld met een groot aantal relatief kleine transacties, waardoor de grote transacties aanzienlijke financiële risico's vertegenwoordigen. Door deze verdeling kent de verzekeringsportefeuille (vanuit

⁵ In voorgaande ekv-monitors is gerapporteerd over het zogenaamde netto reëel obligo, dit zijn de uitgaande verplichtingen minus herverzekering. In de begrotingsstukken wordt echter gerapporteerd over het bruto reëel obligo, dit zijn de uitgaande verplichtingen inclusief herverzekering. Daarom is dit jaar gekozen om ook te rapporteren over het bruto reëel obligo. Dit maakt dat de bedragen hoger liggen dan in voorgaande ekv-monitors.

⁶ Kamerstukken II 2021/22 nr. 26485, nr. 397

⁷ Deze schadezaken zijn in meer detail besproken in voorgaande monitors over respectievelijk de jaren [2019](#) en [2021](#).

verzekeringsperspectief) geen optimale risicospreiding. Dit laatste is inherent aan het vraaggestuurde karakter van de ekv. De spreiding in de portefeuille is immers afhankelijk van de voorgedragen transacties door banken en exporteurs. Om het concentratierisico van de portefeuille deels te verkleinen bestaan er landenplafonds en regresnormen die het risico dat gelopen wordt op respectievelijk een land en een exporteur maximaliseren.

2.4. Recuperaties

Indien ADSB namens de Staat schade heeft uitgekeerd zal het deze proberen te recupereren. Dit gebeurt onder meer via de Club van Parijs indien het gaat om een publieke debiteur. Aangezien er vaak jaren overheen kunnen gaan voordat schades gerecupereerd worden, is het lastig om trendmatige voorspellingen te doen.

In 2022 heeft de Staat voor 95,5 miljoen euro aan uitgekeerde schades gerecupereerd. Dit bedrag ligt relatief hoog. Zo heeft de Staat in 2021 in totaal 42 miljoen euro gerecupereerd en in 2020 in totaal 29 miljoen euro. Het relatief hoge gerecupereerde bedrag in 2022 kwam onder andere door een terugbetaling van een langlopende schadezaak aan een Nederlandse baggermaatschappij in verband met een transactie op een overheids-gelieerd havenbedrijf in Brazilië. Deze schadezaak liep sinds 2013. In 2022 is het gelukt om overeenstemming te bereiken met het Braziliaanse havenbedrijf, wat heeft geresulteerd in een schaderestitutie van 48 miljoen euro.

In 2022 zijn binnen de Club van Parijs schulden geherstructureerd met Suriname en Argentinië. In juni 2022 is een akkoord bereikt met Suriname, waarmee de schuldaflossingen die oorspronkelijk onder het IMF-programma vielen (2022 t/m 2024) tussen 2030 en 2036 terugbetaald worden (12,7 miljoen euro voor Nederland). In oktober 2022 is een vernieuwd akkoord met Argentinië bereikt, waarin is afgesproken dat Argentinië de resterende schuld (160 miljoen euro voor Nederland) verspreid over de komende zes jaar terugbetaalt. De eerste betaling van circa 14 miljoen euro is eind november ontvangen. Tot slot zijn in Club van Parijs-verband trajecten gestart om de onhoudbare schulden van Zambia, Ghana en Sri Lanka te herstructureren. Op deze drie landen heeft Nederland vorderingen uitstaan op publieke debiteuren. De verwachting is in 2023 een akkoord wordt bereikt over een schulderstructurering.

2.5. Vergoeding ADSB

ADSB ontvangt zowel een vaste als variabele vergoeding ter compensatie voor de uitvoering van de ekv. In 2022 heeft ADSB in totaal 19,55 miljoen euro ontvangen. De variabele vergoeding is enerzijds afhankelijk van het behaalde kasresultaat van de Staat, waardoor ADSB een financiële prikkel heeft om zoveel mogelijk verzekeringen af te sluiten maar niet overmatige financiële risico's loopt. Anderzijds hangt de hoogte van de variabele vergoeding ook af van de mate waarin ADSB vooraf gemaakte afspraken met de Staat heeft behaald. Op deze manier wordt ADSB geprikkeld om in de uitvoering van de ekv rekening te houden met de beleidsprioriteiten van de Staat, waaronder de ondersteuning van groene transacties, mkb-transacties en het projectmatig oppakken van bepaalde beleidsprioriteiten (zogenaamde prioriteitsprojecten). De doelstellingen met betrekking tot groene transacties, mkb-transacties en de prioriteitsprojecten zijn allen in 2022 behaald. In hoofdstuk 3.2 en 3.3 worden de resultaten voor groene- en mkb-transacties uiteengezet. In 2022 ging het verder om de volgende prioriteitsprojecten, waarvan sommigen in 2023 voortgezet worden:

Net zero 2050-klimaataanpak

Een van de prioriteitsprojecten waar ADSB in 2022 aan heeft gewerkt, is de verkenning van een eventuele *net zero* klimaataanpak voor de ekv die meebeweegt met technologische ontwikkelingen. Een dergelijke *net zero* aanpak kan op basis van wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen richting geven aan een transitiepad voor de ekv-faciliteit. Hiertoe heeft ADSB een mogelijke methodiek ontwikkeld voor het meten van de CO₂-voetafdruk van de door de Nederlandse ekv-gedekte transacties. Het inzichtelijk maken van de CO₂-uitstoot van de huidige ekv-portefeuille en van toekomstige aanvragen is momenteel nog erg lastig en internationaal gezien bestaat hiervoor nog geen standaard methode. Dit jaar zullen we hier verder onderzoek naar doen.

Distributiestrategie nationaal en internationaal

ADSB heeft in 2022 gewerkt aan een zogenaamde distributiestrategie voor binnen Nederland (nationaal) en buiten Nederland (internationaal). Deze strategie wordt vanaf 2023 ingezet. De strategie is bedoeld om meer potentiële (mkb-)klanten te bereiken door samen te werken met relevante partners. De insteek is daarbij om de naamsbekendheid van ADSB onder Nederlandse exporteurs te vergroten, en Nederlandse exporteurs meer bekend te maken met de producten en

diensten van de ekv-faciliteit. Voor een vliegende start heeft ADSB in 2022 meerdere beurzen in binnen- en buitenland bezocht en contacten gelegd met diverse relevante partners. In 2023 wordt verder vervolg gegeven aan de distributiestrategie.

Samenwerking met Invest International

In december 2021 hebben ADSB en Invest International een samenwerkingsovereenkomst getekend met afspraken over de gebieden waarop de organisaties gaan samenwerken. In 2022 zijn de kansen voor samenwerking op het gebied van groene transacties, operationalisering, marketing en communicatie verder onderzocht. Doel hierbij was om beide organisaties beter op elkaar te laten aansluiten om gezamenlijke klanten optimaal te bedienen in hun exportfinancieringsbehoeften. De samenwerking tussen ADSB en Invest International heeft in 2022 tot 15 gezamenlijke transacties geleid, waarbij Invest International optreedt als financier en ADSB als verzekeraar. Hiervan zijn tien transacties als groen gelabeld en bij negen transacties gaat het om een mkb-ers die exporteert. Voor acht transacties geldt dat het zowel een groene als mkb-transactie is. Daarnaast is in 2022 regelmatig kennis gedeeld, bijvoorbeeld op het gebied van klimaatbeleid. Het prioriteitsproject is in 2022 afgerond, maar de samenwerking zal in 2023 worden voortgezet en verder uitgebouwd. Structurele kennisdeling staat daarbij centraal om ondernemers nog beter te ondersteunen.

Data Access

Met het data access project ontwikkelt ADSB een managementinformatiesysteem voor de Staat. De datatool zorgt dat de Staat zelfstandig inzicht krijgt in de ekv-portefeuille. In 2023 wordt vervolg gegeven aan dit project en zal het managementinformatiesysteem worden gelanceerd.

2.6. Risicovoorziening (begrotingsreserve)

Naar aanleiding van het nationale garantiekader voor risicoregelingen is een begrotingsreserve voor de ekv opgebouwd. Deze werkt als een buffer om grote budgettaire schommelingen in de uitgaven op te kunnen vangen. De begrotingsreserve wordt opgebouwd met ontvangen premies en recuperaties, terwijl onttrekkingen bestaan uit de definitieve schades en uitvoeringskosten van ADSB. Definitieve schades worden ook wel netto-schades genoemd en zijn het resultaat van de uitgekeerde voorlopige schades⁸ en de geïnde restituties. Schade-uitkeringen zijn in eerste instantie voorlopig aangezien ADSB namens de Staat de schade nog zal proberen te recupereren. Pas wanneer recuperatie niet meer mogelijk is, wordt de uitgekeerde schade definitief.⁹ De netto-schade wordt vervolgens uit de begrotingsreserve onttrokken. Niet-definitieve schades worden niet uit de begrotingsreserve onttrokken maar uit de algemene middelen.

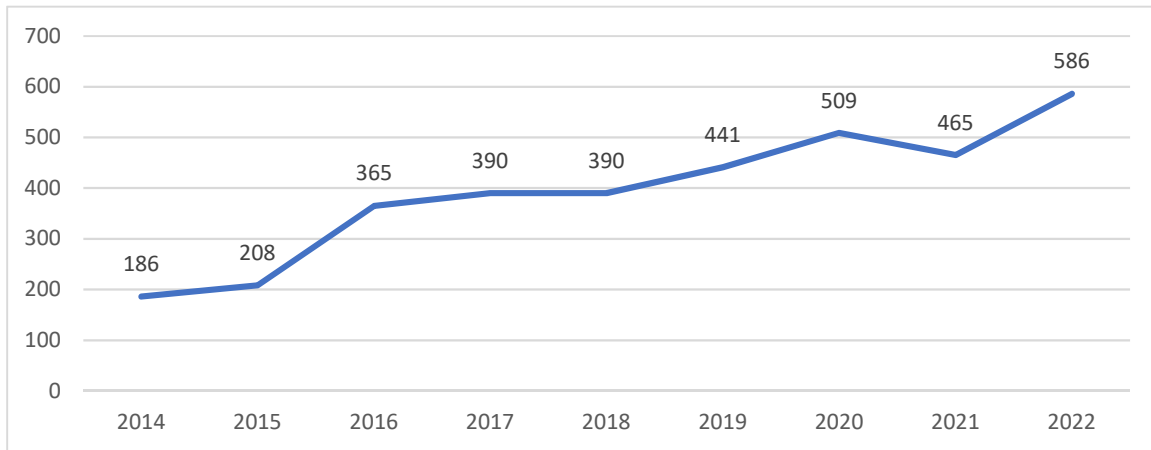
Figuur 4 geeft de ontwikkeling van de begrotingsreserve weer sinds 2014, het jaar waarin de reserve was opgezet. De gekozen omvang is toentertijd, op arbitraire wijze, vastgesteld op 186 miljoen euro. Sindsdien is de reserve elk jaar gegroeid, met uitzondering van 2021. De begrotingsreserve daalde in 2021 vanwege de schadebeperkende maatregelen op scheepsbouwer IHC.¹⁰

⁸ Definitieve schades kunnen ook negatief zijn, zodat per saldo inkomsten voor de staat resulteren. Dit kan voorkomen wanneer de (boete)rente die lening nemers moeten betalen hoger is dan de schade-uitkering. Daardoor kan meer worden gerecupereerd dan aan schade was uitgekeerd, maar dit komt niet vaak voor.

⁹ In uitzonderlijke gevallen is het al direct duidelijk dat schade niet meer gerecupereerd kan worden, zodat schade direct definitief is. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer op voorhand is vastgelegd dat eventuele schade buiten invordering is gesteld.

¹⁰ Zie de [monitor exportkredietverzekeringen 2021](#) voor meer informatie. De uitgekeerde schade was direct definitief en werd daardoor, in tegenstelling tot voorlopige schade-uitkeringen, direct van de ekv reserve afgetrokken.

Figuur 4. Ontwikkeling begrotingsreserve Artikel 5 (in miljoen euro)

In 2022 is per saldo 120,6 miljoen euro in de begrotingsreserve van artikel 5 van de begroting van het ministerie van Financiën gestort. Deze mutatie is opgebouwd uit een storting van 140,4 miljoen euro aan premies en een onttrekking van 19,8 miljoen euro aan uitvoeringskosten en definitieve schades. Daarmee bedraagt eind december 2022 de stand van begrotingsreserve 585,9 miljoen euro. Dit bedrag is relatief hoog omdat in het saldo alleen definitieve schade-uitkeringen zijn verwerkt. ADSB heeft momenteel omvangrijke voorlopige schades uitstaan met de insteek om deze in de komende jaren nog te recupereren. Dit is mogelijk omdat de Staat bereid is om langer op zijn geld te wachten dan marktpartijen.

3. Samenstelling portefeuille

De ekv-portefeuille bevat uiteenlopende transacties kent een diverse samenstelling van exporteurs. Om meer kleur te geven aan de diverse samenstelling van de portefeuille zijn drie transacties uit 2022 in Box 1 onderstaand kort beschreven.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de verdeling van de ekv-portefeuille op basis van sector en groen- en mkb-kwalificatie (stand per eind 2022). De portefeuille heeft een asymmetrisch karakter, omdat deze bestaat uit een klein aantal grote projecten, aangevuld met een groot aantal middelgrote en kleine projecten. Vaak behoeven de grotere projecten extra aandacht, o.a. vanwege de omvang en mvo-aspecten die eraan verbonden zijn. Tabel 2 geeft een overzicht van de ontwikkelingen op gebied van vergroening en de uitfasering van fossiel en mkb. Trends die in tabel 2 naar voren komen zijn het afnemende aantal polissen in de fossiele sector, zowel absoluut als relatief aan het totaal. Ook is een toenemend absoluut aantal en relatief aandeel groene en mkb-transacties in de polissen te zien. Uit tabel 3 blijkt dat het aandeel nieuwe mkb-klienten een stijgende lijn vertoont, ook relatief ten opzichte van het totale aantal nieuwe klanten.

Luchthaven in zee voor de kust van de Filipijnen

Op 24 mei 2022 maakte de staatssecretaris van Financiën bekend dat de Staat heeft ingestemd met de verzekeringsaanvraag voor de landaanwinningswerkzaamheden voor de aanleg van een nieuwe luchthaven in de baai van Manila. Het project kent een aantal milieu- en sociale risico's voor lokale gemeenschappen en natuurwaarden. Aan de besluitvorming ging dan ook een zorgvuldige mvo-beoordeling vooraf die ruim anderhalf jaar in beslag heeft genomen. Voorwaarde voor het in verzekering nemen is dat alle negatieve effecten voor mens en milieu volgens internationale standaarden worden gemitigeerd of gecompenseerd. Conform het nieuwe beleid wordt deze transactie na afgifte van polis actief gemonitord door ADSB. Hiervoor maakt ADSB o.a. gebruik van internationale onafhankelijk opererende consultants.

Projectfinanciering van 150 miljoen voor boter en kaas uit Estland

De Baltische Staten moderniseren hun melkveehouderij sneller dan de zuivelverwerking. Door de groeiende melkproductie, ook in Estland, is er behoefte aan moderne zuivelverwerking om efficiënt en duurzaam melk om te zetten in producten zoals boter, kaas, weipoeder en room voor zowel regionale als internationale markten.

Vanwege de omvang van de investering voor de zuivelfabriek heeft E-Piim (een coöperatie van bijna 200 Estse en Letse boeren) samen met ING gekeken naar projectfinanciering. ADSB heeft ING een financieringspolis verstrekt voor het koperskrediet op E-Piim Tootmine, een dochtermaatschappij van E-Piim. Interfood en A-ware hebben aangegeven dat ze de komende 15 jaar het grootste deel van de producten van E-Piim zullen afnemen, wat extra zekerheid biedt.

Deze investering ondersteunt ook het doel van E-Piim om tegen 2030 de CO₂-uitstoot met 55% te verminderen en vanaf 2040 klimaatneutraal te werken, met duurzame warmte-energie in de fabriek en volledig klimaatneutrale elektriciteitsopwekking.

Werkkapitaaldekking voor onbemande meetschepen in Marokko

Aquatic Drones is een jonge onderneming, opgericht in 2016, met als doel autonome meetschepen te ontwikkelen voor veilige, schone en kostenefficiënte operaties. Hun focus ligt op autonome werkbotten voor monitoring en inspectie in kust-, haven- en rivieronderzoeken.

Met tien medewerkers in Heusden, voornamelijk ontwikkelaars en enkele verkoopmedewerkers, vindt de assemblage plaats in Nederland. De drones bieden efficiëntere metingen in vergelijking met bemande schepen, met lagere kosten en energieverbruik. Het hybride schip vaart hoofdzakelijk op elektriciteit, met een dieselgenerator voor het opladen van de accu. Het zonnepaneel aan boord zorgt voor continue oplading.

Bij de verkoop aan de havenbeheerder in Marokko moest de bouw van de drone voorgefinancierd worden. Samen met de bank kon ADSB werkkapitaaldekking bieden zodat de reguliere kredietlijnen bij de bank niet worden belast.

Tabel 2. Verdeling groen en mkb in de ekv-portefeuille

2021			2022	
Verstreckte polissen per jaar				
	Aantal polissen	% van totaal aantal polissen	Aantal polissen	% van totaal aantal polissen
Groen	27	22%	48	39%
Fossiel	11	9%	4	3%
MKB	35	28%	49	40%
Totaal aantal polissen	123		123	
Omvang nieuw aangegane verplichtingen per jaar				
	Omvang nieuw aangegane verplichtingen	% van omvang nieuw aangegane verplichtingen	Omvang nieuw aangegane verplichtingen	% van omvang nieuw aangegane verplichtingen
Groen	€ 835.562.542	28%	€ 473.827.286	10%
Fossiel	€ 1.566.296.271	53%	€ 15.449.262	0%
MKB	€ 158.744.918	5%	€ 210.322.197	4%
Totaal obligo nieuwe polissen	€ 2.964.388.322		€ 4.934.777.942	

Tabel 3. Aantal nieuwe klanten per jaar¹¹

	2018	2019	2020	2021	2022
Nieuwe klanten	29	39	45	38	45
Waarvan nieuwe mkb-klanten	17	15	17	20	28

3.1. Sectoren

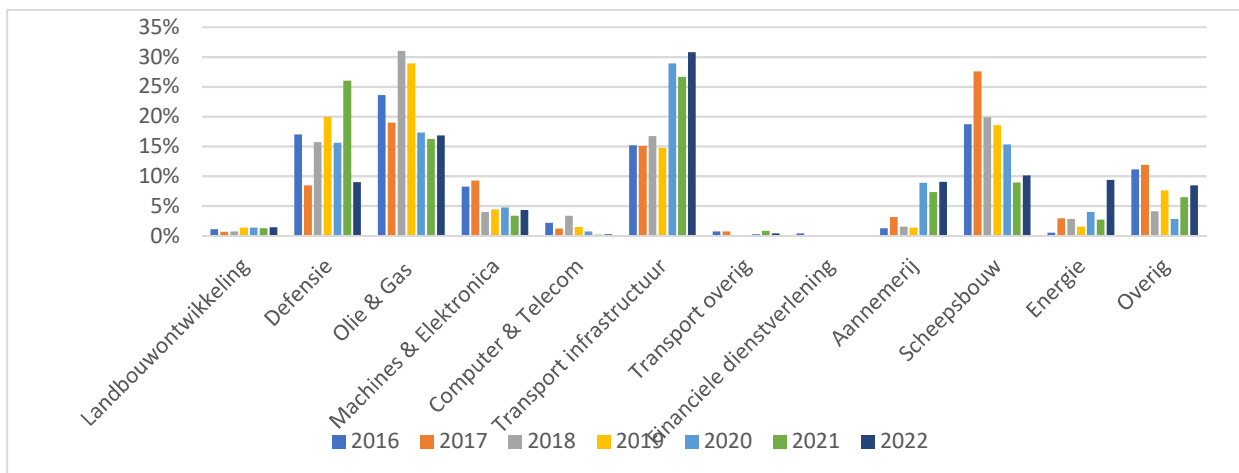
De grootste concentratie transacties van de ekv bevond zich in 2022 met name in de machine/elektronica-, scheepsbouw- en gezondheidszorgsectoren (zie Figuur 5). De grote representatie van deze sectoren in de ekv is een weerspiegeling van de Nederlandse exportsector in combinatie met het karakter van deze sectoren waarin grote kapitaalgoederen geëxporteerd worden, die in algemene zin moeilijker te verzekeren zijn in de private markt. De classificatie van figuur 5 is tot stand gekomen door transacties in te delen aan de hand van de sector waarin de afnemer opereert. Uit figuur 6 blijkt dat het aandeel van de portefeuille in de sectoren olie/gas, scheepsbouw en machines/electronica over de jaren 2016 – 2022 gemiddeld afneemt, en dat het aandeel van de portefeuille in de sectoren aannemerij en energie juist een stijgende lijn vertoont over dezelfde periode.

¹¹ Kamerstukken II 2022/23 36360-IX-1 (Jaarverslag en Slotwet Ministerie van Financiën en Nationale Schuld 2022)

Figuur 5. Aantal in 2022 verstrekte polissen naar sectoren

Figuur 6. Overzicht van uitstaand obligo per sector (polissen en dt's), in procenten van de gehele portefeuille, 2016 t/m 2022

3.2. Groen

In de vergoedingsovereenkomst met ADSB met betrekking tot de periode 2021-2023 is afgesproken dat het streven is om ieder jaar 15% meer groene transacties in verzekering te nemen vergeleken met het voorgaande jaar. Deze doelstelling is voor 2022 behaald. In 2022 zijn 61 aanvragen geweest voor ekv-dekking op groene transacties (32 in 2021)¹². Uiteindelijk zijn er in 2022 48 groene polissen uitgereikt op grond van een dt of directe polissen, bijna een verdubbeling ten opzichte van 2021, waarin 27 groene polissen waren uitgereikt op grond van een dt of directe polissen. Figuur 7 geeft een overzicht van de groene afgegeven directe polissen en dt's in 2022. Hoofdstuk 5 gaat dieper in op vergroening van de ekv.

¹² Het aantal aanvragen en uitreikingen van groene polissen loopt niet gelijk, omdat er simpelweg tijd tussen zit. Sommige aanvragen of dt's uit 2021 worden bijvoorbeeld pas in 2022 omgezet in een polis, terwijl sommige aanvragen of dt's uit 2022 pas in 2023 zullen worden omgezet in een polis, of nooit tot een polis zullen leiden. Ongeveer de helft van alle dt's leidt tot afgifte van een polis.

Figuur 7. Groene afgegeven directe polissen en dt's in 2022¹³

3.3. Mkb

Het mkb heeft, in grotere mate dan het grootbedrijf, behoefte aan ondersteuning bij het verkrijgen en/of behouden van toegang tot voldoende werkkapitaal. Om deze reden zijn er onder de ekv liquiditeitsverruimende producten ontwikkeld en worden met deze producten in het bijzonder mkb-transacties ondersteund.

In de vergoedingsovereenkomst met ADSB over 2021-2023 is afgesproken dat het streven is om ieder jaar 15% meer mkb transacties in verzekering te nemen dan het voorgaande jaar. Deze doelstelling is gehaald. In 2022 zijn van de 124 uitgereikte polissen 49 polissen uitgereikt aan mkb-bedrijven. Dit is een stijging van 40% ten opzichte van 2021, toen 35 polissen uitgereikt waren aan mkb-bedrijven. Ten opzichte van het totaal betekent dit ook een toename, zoals ook in tabel 2 af te lezen is.

4. Een maatschappelijk verantwoorde ekv

Een voorwaarde voor het verstrekken van een exportkredietverzekering (ekv) is dat er geen onaanvaardbare negatieve effecten zijn voor mens, dier en milieu. De Staat hecht daarom bij de uitvoering van de ekv groot belang aan maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo). Nederland wil daarnaast op geen enkele manier betrokken raken bij omkoping, corruptie en/of gesanctioneerde entiteiten en personen. Om deze basis te waarborgen hanteert Nederland een strikt mvo- en compliance-beleid. Compliance en milieu- en sociale beoordelingen zijn daarom een standaard onderdeel van het acceptatieproces en kunnen leiden tot extra onderzoek of de afwijzing van een aanvraag.

4.1. Milieu-en sociale beoordeling van aanvragen

Als uitgangspunt voor de ekv geldt dat er geen exporttransacties met onaanvaardbare negatieve effecten voor mens, dier of milieu in verzekering worden genomen. Indien sprake is van negatieve

¹³ Donkergroen: transacties en projecten die bijdragen aan het bestrijden van klimaatverandering en haar impact (2050 proof); middelgroen: transacties en projecten waarin stappen worden gezet in het bestrijden van klimaatverandering en haar impact (bridging towards 2050); lichtgroen: transacties of projecten die leiden tot efficiënter gebruik van natuurlijke hulpbronnen of niet direct klimaatgerelateerd zijn (beperking van de voetafdruk).

effecten dan moeten deze conform internationale standaarden gecompenseerd of gemitigeerd worden. Het Nederlandse mvo-beleid voor de ekv bestaat uit internationale- en nationale kaders. Het internationale kader volgt uit het milieu- en sociale *due diligence* kader van de OESO, de zogenaamde *Common Approaches for Officially Supported Export Credits and Environmental and Social Due Diligence* (Common Approaches).¹⁴ De *Common Approaches* schrijven voor wanneer en hoe een milieu- en sociale beoordeling uitgevoerd dient te worden. De *IFC Performance Standards* en de *World Bank Group Environmental, Health and Safety Guidelines* vormen daarbij het concrete toetsingskader.¹⁵ Het Nederlandse mvo-beleid is een nationale vertaling van deze kaders.¹⁶ Aanvullend daarop heeft Nederland ook een beleidsverklaring mensenrechten en een beleidsverklaring dierenwelzijn opgesteld.¹⁷

De milieu- en sociale adviseurs van ADSB screenen elke ekv-aanvraag op milieu- en sociale aspecten. De Common Approaches schrijven voor wanneer een aanvullende milieu- en sociale beoordeling gedaan moet worden. Daarnaast volgt ADSB ook het nationale 'gevoelige sectoren beleid' wat er voor zorgt dat transacties in bepaalde sectoren, bijvoorbeeld de bagger- of chemische industrie, altijd onderworpen worden aan een aanvullende milieu- en sociale beoordeling. De omvang van de aanvullende beoordeling hangt af van het verwachte risicoprofiel van het te beoordelen project.

Het mvo-beleid voor de ekv is in 2021 door een externe consultant geëvalueerd.¹⁸ De onderzoekers concludeerden dat het mvo-beleid effectief is in het voorkomen van het verzekeren van transacties met onaanvaardbare risico's voor mens, dier en milieu. Wel deden zij enkele aanbevelingen om de opdracht zo effectief mogelijk te blijven uitvoeren en ook in de toekomst koploper op het gebied van mvo te zijn. In 2022 is er gewerkt aan de implementatie van de aanbevelingen die zijn voortgekomen uit de mvo beleidsevaluatie van 2021. Eén van de belangrijkste beleidswijzigingen is dat per 1 januari 2022 alle projecten met een hoog risicoprofiel – zogenaamde categorie A projecten – na afgifte van de polis, actief gemonitord worden op naleving van de gemaakte afspraken. Voor projecten in een lagere risicocategorie zal op *case-by-case* basis worden bepaald of monitoring noodzakelijk is. Het mvo-beleidsdocument is geactualiseerd en recent geconsulteerd en zal naar verwachting dit jaar definitief worden afgerond en gepubliceerd op de website van ADSB.

Daarnaast is in 2022 opvolging gegeven aan een toezegging van mijn voorganger aan de Tweede Kamer¹⁹ om een onafhankelijke review uit te voeren naar het LNG project in Mozambique, en de beoordeling van de veiligheidssituatie van toepassing. Het project ligt tot op heden stil vanwege de force majeure, uitgeroepen door projecteigenaar Total. De aanbevelingen en conclusies uit het rapport van Proximities Risk Consultancy zijn in de Kamerbrief van 21 februari 2023²⁰ toegelicht.

4.2. Transparantiebeleid

De Staat en ADSB hechten veel waarde aan een transparante werkwijze en een open communicatie met hun belanghebbenden. Daarom zijn het mvo-beleidsdocument en overige beleidsverklaringen gepubliceerd op de website van ADSB. Stakeholders worden middels openbare consultatierondes gevraagd om mee te denken over beleidswijzigingen. Uit de mvo-beleidsevaluatie van 2021 blijkt dat het Nederlandse transparantiebeleid in lijn is met de internationale standaarden en het beleid van andere landen. ADSB publiceert na afgifte van een verzekeringspolis informatie over de transactie, waaronder sinds 2022 ook of de transactie een Groen- of fossiel label heeft. Conform internationale afspraken publiceert ADSB voor categorie A-projecten ten minste dertig dagen vóór afgifte van polis informatie over het project. Hiermee wordt aan derden de mogelijkheid geboden om tijdens de mvo-beoordeling kennis te nemen van het project en relevante informatie te delen met ADSB.

¹⁴ Recommendation of the Council on Common Approaches for Officially Supported Export Credits and Environmental and Social *Due diligence* (The "Common Approaches"). Te raadplegen via [Website OECD](#).

¹⁵ IFC, *Performance Standards on Environmental and Social Sustainability*, 2012, January 1.

IFC, *Environmental, Health, and Safety (EHS) Guidelines*, April 30.

¹⁶ Mvo beleidsdocument voor exportkredietverzekeringen, Atradius Dutch State Business, te raadplegen via: [Website ADSB](#).

¹⁷ Beleidsverklaring mensenrechten, Atradius Dutch State Business, te raadplegen via: [Website ADSB](#).

Beleidsverklaring dierenwelzijn, Atradius Dutch State Business, te raadplegen via: [Website ADSB](#).

¹⁸ Kamerstukken II 2021/22, 26485 nr. 380

¹⁹ Kamerstukken II 2021/22 26485, nr. 383

²⁰ Kamerstukken II 2022/23 26485, nr. 407

Het kabinet blijft voortdurend kijken hoe het mvo-beoordelingsproces transparanter kan worden ingericht. In 2022 is ook gewerkt aan een herziening van het transparantiebeleid. Deze is na consultatie per 1 januari 2023 ingevoerd. Belangrijkste beleidswijziging is dat ADSB na afgifte van polis voor alle categorie A en B projecten de hoofdpunten van de milieu- en sociale beoordeling online gaat publiceren. Daarnaast is uitvoering gegeven aan de motie Van Raan (26485 nr. 392) door ex-ante voor alle categorie A projecten aan te geven of er sprake is van een dt met een mvo-mits (dit betekent dat de mvo-beoordeling nog niet is afgerond).

4.3. Anti-omkopingsbeleid en compliance

In 2022 is het anti-omkopingsbeleid geëvalueerd door een externe consultant. Zoals toegelicht in de Kamerbrief van 17 november 2022²¹ concludeert de consultant dat er in afgelopen jaren een verscherpt anti-omkopingsbeleid is opgesteld, maar dat het beleid wel nadere uitwerking vergt. Daartoe heet de consultant verschillende aanbevelingen gedaan. Momenteel geeft de Taskforce anti-omkoping, bestaande uit het Ministerie van Financiën, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en ADSB, verdere opvolging aan de aanbevelingen uit de beleidsevaluatie anti-omkopingsbeleid. Er is gekozen voor een gefaseerde aanpak vanwege het omvangrijke aantal aanbevelingen.

De belangrijkste aanbevelingen betreffen het opstellen van een helder risico-acceptatiebeleid, verbetering van kennis en kwaliteit op het vlak van compliance en verdere verbetering en standaardisering van de onderzoeksprocedures. Afgelopen half jaar zijn er diverse aanbevelingen afgerond dan wel in gang gezet. Zo is het advies voor een risicokader door de externe consultant Partner in Compliance begin april afgerond en wordt deze nu omgezet naar een helder risico-acceptatiebeleid. Daarvoor zal tevens een consultatie plaatsvinden van stakeholders uit het bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld. Het definitieve risico-acceptatiebeleid zal naar verwachting in het najaar zijn afgerond. ADSB besteedt daarnaast meer aandacht aan kennisverwerving door middel van compliance-trainingen. Onderzoeksprocedures zijn verder versterkt door bijvoorbeeld uitbreiding van het agentenbeoordelingsformulier en verdere standaardisering van het due diligence-onderzoek bij mogelijke omkopingsrisico's. Daarbij zijn onderzoeksprocedures verder gestroomlijnd. Ook heeft er versterking plaatsgevonden van het compliance-desk binnen ADSB. Tenslotte rapporteert ADSB afwijzingen op grond van compliance aan de Staat. De instelling van de functiescheiding binnen compliance, de zogeheten eerste- en tweedelijnsfunctie, wordt momenteel op gefaseerde wijze geïmplementeerd. Aangezien de Staat groot belang hecht aan een versterkt compliance-beleid is besproken om dit tot een prioriteitsproject voor 2023 te maken. De planning is dat de aanbevelingen voor het einde van het jaar allemaal worden omgezet naar beleid.

4.4. SDG's

De UN Sustainable Development Goals (SDG's) vormen 17 doelstellingen die gezamenlijk de mondiale duurzame ontwikkelingsagenda voor 2030 vertegenwoordigen. Sinds 2019 rapporteert ADSB over de potentiële positieve en negatieve bijdrage van alle verzekerde transacties (inclusief DGGF en DTIF) op de verschillende SDG's.

De invloed van ADSB op SDG-8 (Decent Work and Economic Growth) en SDG-9 (Industry, Innovation and Infrastructure) is verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren, zowel qua volume uitstaand obligo als aangegane transacties. Een andere noemenswaardige potentiële impact van ADSB is op SDG-2 (Zero Hunger). Van de gehele invloed op alle SDG's is deze de derde grootste in aantallen en volume. SDG-6 (Clean Water and Sanitation) is in 2022 ook toegenomen ten opzichte van 2021. De grote toename aan groene transacties in 2022 heeft ervoor gezorgd dat er een potentiële positieve bijdrage plaatsvindt op SDG-7 (Affordable and Clean Energy), SDG-11 (Sustainable Cities & Communities) en SDG-13 (Climate Action). Over het algemeen zijn deze groene transacties qua volume niet zo invloedrijk, maar op het niveau van aantallen transacties wél.

Daarnaast is er sprake van een potentiële negatieve bijdrage, onder andere bij SDG-3 (Good Health & Wellbeing), SDG-11 (Sustainable Cities & Communities), SDG-13 (Climate Action) en SDG-14 (Life below water). De meeste potentiële negatieve bijdrage zijn gerelateerd aan de inzet van kapitaalgoederen, bijvoorbeeld voor industriële toepassingen. In het geval van infrastructurele projecten zoals baggerwerken linkt de huidige meetwijze een potentiële negatieve impact aan de korte termijn gevolgen op de oorspronkelijke natuur en woningbouw.

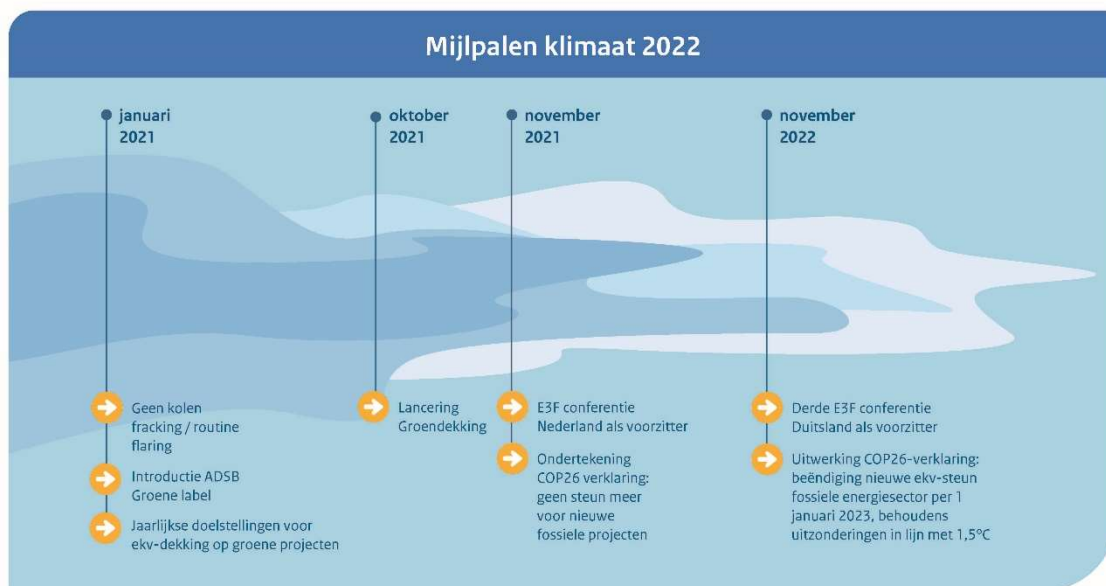
²¹ Kamerstukken II 2022/23 36200, nr. 11

5. Vergroening van de EKV en COP-26 beleid

De afgelopen jaren heeft het kabinet zich ingezet voor de vergroening van de ekv. Figuur 8 geeft een overzicht van de mijlpalen op gebied van vergroening van de afgelopen twee jaar.

Wetenschappelijke analyses van onder andere het Internationale Energie Agentschap (IEA) wijzen op het belang van een verschuiving van financieringsstromen. Dit vraagt om drastische opschaling van mondiale investeringen in de energietransitie. Dit biedt kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven. Met de vergroening van de internationale overheidssteun wil het kabinet het benutten van deze kansen voor het bedrijfsleven stimuleren en zo ook in de toekomst kennis, banen en het Nederlandse concurrentievermogen veiligstellen. De afgelopen jaren is daarom onverminderd ingezet op het stimuleren van groene transacties. Hiervoor zijn verschillende maatregelen genomen, en deze hebben ook in 2022 geleid tot resultaten. Zo is er sprake van een bijna verdubbeling van het aantal aanvragen op groene transacties. Ook heeft er bijna een verdubbeling plaatsgevonden van directe polissen en dt's voor groene transacties in 2022.

Figuur 8. Mijlpalen vergroening ekv 2022

5.1. COP26 beleid

In 2021 ondertekende Nederland tijdens de COP26-klimaatconferentie in Glasgow de verklaring voor het in lijn brengen van internationale overheidssteun met de groene energietransitie (hierna: de COP26-verklaring). In 2021 en 2022 is gewerkt aan een zorgvuldige implementatie van de COP26-verklaring. Hiervoor heeft overleg met stakeholders plaatsgevonden. Met exporteurs, ngo's en andere stakeholders is onder andere gesproken over de klimaatwetenschappelijke basis, een implementatie van de COP26-verklaring met behoud van kennis en banen, en een internationaal gelijkwaardig speelveld. Op 3 november 2022 is een brief²² aan uw Kamer verstuurd, waarin het nieuwe ekv-beleid in relatie tot de COP26-verklaring per 1 januari 2023 uiteen is gezet.

Behoudens beperkte en duidelijk gedefinieerde uitzonderingen die in lijn zijn met de 1,5 graaddoelstelling is nieuwe ekv-steun aan de fossiele energiesector per 1 januari 2023 beëindigd. Bij de uitwerking heeft het kabinet er voor gekozen om te werken met uitsluitingen en uitzonderingen van bepaalde categorieën van activiteiten op basis van wetenschappelijke klimaatinzichten over het 1,5 graadscenario. Hiermee wordt aan de markt duidelijkheid gegeven welke activiteiten nog wel en welke activiteiten niet meer in aanmerking komen voor ekv-dekking. Individuele aanvragen worden daarom getoetst aan de hand van de categorieën van activiteiten. Deze werkwijze sluit aan bij de uitwerking van andere COP26-ondertekenaars.

Voor investeringen in nieuwe olie- en gasvelden en fossiele infrastructuur is op basis van de bevindingen van het IEA en het IPCC geen ruimte onder het 1,5 graadscenario.²³ Ekv-steun voor

²² Kamerstukken II 2022/23 31793, nr. 230

²³ [Net Zero by 2050 - Analysis - IEA](#).

de bestaande fossiele infrastructuur blijft in het voorgenomen kabinetsbeleid wel mogelijk, mits er sprake is van verbetering van de milieuprestatie en/of veiligheid en/of gezondheid, en de economische levensduur van de infrastructuur niet wordt verlengd. Ook ondersteunende diensten voor bestaande fossiele infrastructuur, multipurpose havens en groene schepen die fossiele brandstoffen vervoeren kunnen onder voorwaarden gedekt worden onder het voorgenomen beleid. Verder gelden er beperkte uitzonderingsgronden voor elektriciteitsproductie in ontwikkelingslanden, specifieke voertuigen en vaartuigen ten behoeve van ondersteunende diensten, en voor projecten die in lijn zijn met *REPowerEU*. Uit oogpunt van een zorgvuldige implementatie richting exporteurs is ervoor gekozen om de behandeling voort te zetten bij aanvragen die vóór 1 januari 2023 reeds waren ingediend. Daaraan is wel de voorwaarde verbonden dat een eventuele polis voor deze projecten uiterlijk in 2023 tot stand komt.

Het kabinet hecht waarde aan een internationaal gelijkwaardig speelveld. Nederland heeft daarom in 2022 uitvoerig overleg gehad met verschillende landen over de implementatie van de COP26-verklaring. Dit gebeurde onder andere in EU-, OESO-, Export Finance for Future (E3F)- en Clean Energy Transition Partnership (CETP)-verband. Hierbij is onder andere gesproken over de reikwijdte en de uitzonderingen die landen voor de COP26-verklaring hanteren. Er is een duidelijke convergentie in reikwijdte: de meeste landen volgen de definitie van fossiele energiesector zoals opgenomen in de Raadsconclusies van de ECOFIN van maart 2022. Deze definities betreffen reikwijdtes op gebied van exploratie, productie, vervoer, opslag, raffinage en distributie van steenkool, ruwe olie, aardgas en elektriciteitsopwekking zonder emissiereductie. Nederland hanteert deze reikwijdtes ook. Alhoewel er meer variatie bestaat bij de uitzonderingen, zijn er ook hier overeenkomsten, omdat landen zich bij de uitwerking baseren op dezelfde klimaatwetenschappelijke basis (IPCC en in en IEA). Overeenkomsten zijn er bijvoorbeeld bij uitzonderingen voor maatregelen die milieu, sociale aspecten of veiligheid van bestaande infrastructuur verbeteren, CCS, retrofitting en decommissioning. De meeste ondertekenaars van de COP26-verklaring hadden hun beleid net zoals Nederland vóór eind 2022 vastgesteld. Italië publiceerde begin 2023 haar beleid en wijkt af van de algehele lijn door een langere transitieperiode voor onder andere gasprojecten te hanteren. Duitsland heeft op dit moment nog geen nieuw beleid vastgesteld.

5.2. Groene projecten

In de afgelopen jaren zijn er verschillende maatregelen genomen voor het stimuleren van groene transacties. Zo is er in specifieke gevallen ruimer beleid van toepassing, bijvoorbeeld bij kleine groene transacties en groene projectfinancieringsprojecten. Daarnaast is de Groendekking ontwikkeld, dat zich op Nederlandse ondernemers richt die in nieuwe groene technologieën of productiecapaciteit voor groene kapitaalgoederen willen investeren. Daarbij geldt dat het aannemelijk dient te zijn dat een deel van deze groene kapitaalgoederen of diensten, die door het tot stand komen van de verzekering, wordt geëxporteerd. Een voorbeeld waarvoor de Groendekking gebruikt is, is het verzekeren van een lening aan een Nederlands bedrijf voor de ontwikkeling van industriële zeilen. Met deze zogenaamde Ventifoils kunnen scheepseigenaren hun uitstoot verminderen, voldoen ze aan internationale regelgeving en besparen ze aanzienlijke kosten. De zeilen leveren tijdens de vaart 70% van de tijd energie op. De brandstofbesparing is, afhankelijk van de windstanden en snelheden, gemiddeld 6-8% per jaar.

Bij de OESO heeft Nederland in 2022 ingezet op het verbeteren van de financiële voorwaarden die geboden kunnen worden voor groene transacties. In 2023 is hierover in het kader van de modernisering van de Arrangement een akkoord gesloten waardoor bepaalde klimaatvriendelijke export beter ondersteund kan worden met de ekv (zie verder onder 6.1).

6. Internationale beleidsontwikkelingen

Volgens de doelstelling van artikel 5 van de begroting van het ministerie van Financiën dient de ekv-faciliteit een internationaal gelijkwaardig speelveld voor bedrijven te handhaven. Hiervoor zijn internationale afspraken nodig, waarbij Nederland zich in verschillende internationale gremia voor inzet.

6.1. OESO: modernisering Arrangement

Nederland neemt via de EU deel aan de Participantenvergadering van de *Arrangement on Officially Supported Export Credits*. In de "Arrangement" zijn afspraken tussen verschillende OESO-landen vastgelegd over de financiële voorwaarden voor het geven van publieke ondersteuning voor exportfinanciering, die bedoeld zijn om eerlijke concurrentie tussen exporteurs uit de deelnemende landen te bewaken. De OESO coördineert de onderhandelingen met een secretariaat vanuit Parijs.

Participanten van de *Arrangement* zijn Australië, Canada, de Europese Unie, Japan, Korea, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Turkije, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Zwitserland.

De Nederlandse inzet in 2022 was, net als de jaren ervoor, vooral gericht op de modernisering van de *Arrangement*. De afspraken zijn aan herziening toe om publieke exportfinanciering beter aan te laten sluiten bij de marktontwikkelingen in exportfinanciering en het speelveld met niet-*Arrangement* landen gelijkjer te trekken. Eerdere pogingen in de *International Working Group (IWG)* om met BRIC-landen richtlijnen af te spreken voor publieke exportkredietondersteuning zijn niet succesvol gebleken, doordat er geen overeenstemming werd bereikt over belangrijke principes zoals transparantie.

De EU heeft de afgelopen periode zich ingezet op voorstellen voor modernisering van de *Arrangement*. De voorstellen, met gerichte inbreng van Nederland, zijn het afgelopen jaar besproken en verder uitgewerkt door de Participanten van de *Arrangement*, met als doel een akkoord te bereiken over een totaalpakket voor nieuwe financiële voorwaarden. Na verschillende onderhandelingsrondes is in maart 2023 een principeakkoord²⁴ bereikt dat zal moeten leiden tot een gemoderniseerde *Arrangement* medio dit jaar. De belangrijkste herzieningen van de *Arrangement* die in het principeakkoord overeen zijn gekomen zijn de verruiming van de financiële voorwaarden en de extra ondersteuning voor groene exporttransacties. Het akkoord omvat zowel een verruiming van de financiële voorwaarden waaronder exportkredietondersteuning kan worden verstrekt, als een verbreding van de scope aan groene exporttransacties die in aanmerking komen voor de meest gunstige voorwaarden (waaronder ten aanzien van de maximum kredietlooptijden als de flexibiliteit voor terugbetalingen). De aanpassingen zijn in de Kamerbrief bij deze monitor nader toegelicht. Het principeakkoord wordt de komende tijd formeel omgezet in een nieuwe gemoderniseerde *Arrangement*. Het formele akkoord treedt naar verwachting in juli 2023 in werking.

6.2. ECG: common approaches

In de Export Credit Group (ECG) van de OESO worden afspraken gemaakt over het milieu- en sociale *due diligence* beleid, anti-omkoping en duurzaam leenbeleid voor publieke exportfinanciering. Om het *level playing field* te waarborgen zet Nederland zich in internationaal verband in voor de harmonisatie van beleid. De laatste update van de *Common Approaches* - het milieu en sociale *due diligence* kader van de OESO - stamt uit 2016. Daarbij betrof de voornaamste wijziging een prominentere focus op mensenrechten.

Nederland zet zich in voor een ambitieus milieu- en sociaal beleid en heeft daarom, samen met gelijkgestemde landen, aangegeven de *Common Approaches* te willen aanscherpen. In de periode 2022-2023 vindt er daarom een *full review* plaats van de *Common Approaches*. Hiertoe zijn in 2022 vier werkgroepen opgericht die op gebied van klimaat, mensenrechten, biodiversiteit en risk-based approach advies uitbrengen aan de ECG. Namens Nederland is ADSB voorzitter van de biodiversiteitswerkgroep en neemt zitting in de overige drie werkgroepen. Nederland heeft ook een aantal voorstellen gedaan voor het actualiseren van de lijst met projecten die een strenge milieu-sociale beoordeling krijgen (de zogenaamde categorie A projecten). Daarnaast pleit Nederland ervoor om alle transacties, dus ook die met korte looptijden, onder de *Common Approaches* te laten vallen. In het najaar van 2023 wordt de review naar verwachting afgerond.

6.3. Raadswerkgroep Exportkrediet

De besluitvorming over de internationale inzet van de EU wordt voorbereid in de Brusselse Raadswerkgroep voor exportkredieten. De Nederlandse prioriteiten daarbij zijn zowel het gelijke internationale speelveld als de verdere vergroening van exportfinanciering. In 2022 heeft Nederland zich via de Raadswerkgroep in het bijzonder hardgemaakt voor het moderniseren van de *Arrangement*. Zo heeft Nederland bijgedragen aan de voorbereiding van verschillende voorstellen – zowel op het gebied van vergroening als verruiming van de financiële voorwaarden – en de EU ondersteund bij de onderhandelingen met de Participanten van de *Arrangement*.

Daarnaast zijn in 2022 Raadsconclusies²⁵ op het gebied van exportkredieten vastgesteld. Daarin wordt 1) het belang van vergroening van exportkredietfinanciering benadrukt, waarbij de intentie wordt uitgesproken door EU-landen om uiterlijk eind 2023 met nationaal beleid te komen voor het beëindigen van exportkredietondersteuning voor fossiele energie; 2) de ambitie uitgesproken om een akkoord te bereiken op de modernisering van de *Arrangement*; en 3) steun uitgesproken voor een haalbaarheidsstudie naar een EU strategie voor exportkredieten. Dit laatste punt heeft

²⁴ Zie: [Principeakkoord ekv - OECD](#)

²⁵ Zie: [Raadsconclusies ekv](#)

betrekking op een onafhankelijk onderzoek dat de Europese Commissie eind 2021 heeft ingesteld. Doel van een dergelijke strategie is aan de ene kant het internationale speelveld gelijkter te trekken voor Europese exporteurs ten opzichte van exporteurs uit derde landen en aan de andere kant een concrete bijdrage te leveren via de publieke exportfinanciering aan de strategische agenda van de EU. Voor de haalbaarheidsstudie zijn Europese lidstaten en andere stakeholders in 2022 breed geconsulteerd. De haalbaarheidsstudie is in het voorjaar van 2023 afgerond. De komende tijd zal een verdere verkenning van de mogelijkheden plaatsvinden binnen de EU.

6.4. E3F conferentie

In 2022 nam Duitsland het voorzitterschap van de Export for Finance (E3F)-coalitie over van Nederland. Het jaar stond met name in het teken van de implementatie van de COP26-verklaring. In november 2022 heeft de E3F-summit plaatsgevonden, waarbij bewindspersonen met elkaar in gesprek gingen over de implementatie van de COP26 verklaring. Hierbij kwam ook transparantie aan bod. Zo hebben alle lidstaten (met uitzondering van Duitsland en Zweden) op de E3F-LinkedIn pagina²⁶ hun nieuwe beleid gepubliceerd. Verder is er een data-exercitie uitgevoerd, waarin op landenniveau de omvang van ekv gedekte transacties op het gebied van fossiel en groen zijn gepubliceerd. In 2023 neemt Denemarken het voorzitterschap over.

7. Afwikkeling Covid-19 maatregelen

Veel (mkb-)bedrijven krijgen producten op krediet geleverd. Ze hebben dan bijvoorbeeld 30 of 60 dagen om de rekening aan hun leverancier te betalen. Leveranciers sluiten vaak een verzekering af voor als er toch niet betaald wordt, het zogenoemde leverancierskrediet. De economische onzekerheid door de coronacrisis maakte kredietverzekeraars huiverig. Het werd daardoor voor leveranciers moeilijk om het risico op wanbetaling af te dekken, waardoor de Nederlandse handel stil dreigde te vallen. Daarom heeft de Rijksoverheid zich in 2020 tijdelijk garant gesteld door leverancierskredieten te herverzekeren. Dit maatregelenpakket heeft de naam Crisismaatregel Herverzekeringen Leverancierskredieten (HuLK) gekregen.

In 2020 is voor 12 miljard euro aan garanties verstrekt aan de HuLK. Dit betrof een eenmalig garantiebedrag dat niet gerelateerd is aan de traditionele verplichtingen van de ekv, als maatregel in de coronacrisis, om te voorkomen dat de kortlopende kredietverlening stilviel. De garantie is per 1 juli 2021 beëindigd. In 2022 is samen met een externe accountant een ex-post controle grotendeels uitgevoerd, en het streven is om deze in 2023 boekhoudkundig af te sluiten. In 2023 wordt de crisismaatregel ook geëvalueerd.

²⁶Zie: [LinkedInpagina Export Finance for Future \(E3F\)](#)